

Вазорати Тандурустии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ДАСТУРИ АЁНИ

БАРОИ ГУЗАРОНИДАНИ МАШҒУЛИЯТҶО ДАР «МАКТАБИ БЕМОР» ДАР МУАССИСАҶОИ ЗИДДИСИЛӢ

AIDS Foundation East-West
СПИД Фонд Восток-Запад

Бо Маркази ҷумҳуриявии мубориза бар зидди сили ВТ ҶТ мувофиқа карда шудааст.
“СПИД – Фонд Восток-Запад” (AIDS Foundation East-West, AFEW)
www.afew.org

МАШҒУЛИЯТИ 1:
«Бемории сил.
Роҳҳои сироятёбӣ.
Ташхис»

БЕМОРИИ СИЛ ЧИСТ?

БА БЕМОРИИ СИЛ

ЧЇ ТАВР СИРОЯТ

ЁФТАН МУМКИН АСТ?

1

БЕМОРИИ СИЛ ЧИСТ? БА БЕМОРИИ СИЛ ЧӢ ТАВР СИРОЯТ ЁФТАН МУМКИН АСТ?

БЕМОРИИ СИЛ – ин бемории сироятӣ, яъне гузаранда мебошад. Барангезандаи беморӣ – микобактерияи сил (чӯбчамикроби Кох, чӯбчамикроби сил) мебошад.

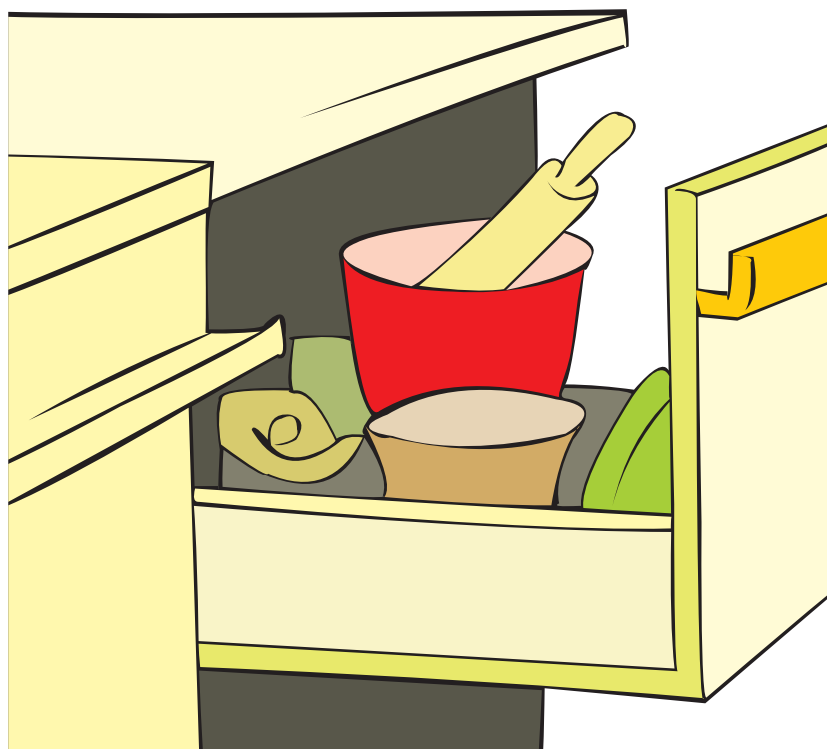
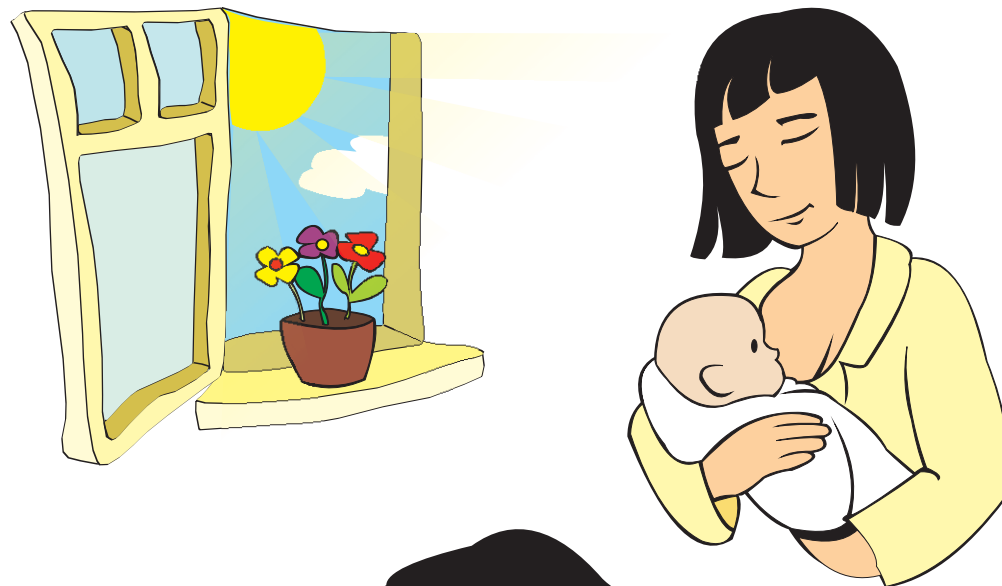
Аз ҳама бештар ба бемории сил шушҳо (80%) гирифтور мешаванд, ки сили шушӣ ном доранд, вале намудҳои сили ғайришушӣ низ ба монанди сили сутунмӯҳра, пайванду устухонҳо, пардаҳои майнаи сар, ғадудҳои лимфатикӣ, гурда, чашм ва ғайраҳо вомехӯранд.

Роҳи асосии сирояти сил ин ҳавоӣ – қатраӣ мебошад. Манбаи асосии сироят шахси бемории сили шуш дошта мебошад, ки ӯ ҳангоми сулфа, атса ва ё туф кардани балғам ва ҳатто ҳангоми гап задан қатрачаҳои хурди балғамро, ки дар онҳо чӯбчамикроби сил мавҷуданд, ба муҳити атроф хориҷ мекунад. Ин ҳавои сироятнокро шахси солим нафас мекашад ва чӯбчамикробҳо ба шуши онҳо дохил шуда, ба афзоиш оғоз мекунанд ва бемориро ба вучуд меоранд.

Агар Шумо гирифтори сили фаъоли шуш бошед, метавонед, ба атрофиёнатон, шахсоне, ки бо Шумо дар як хона зиндагӣ мекунанд, инчунин шахсонро, ки дар як ҳуҷраи хурд бо шумо ҳатто дар мӯҳлати начандон зиёд бошанд, сироят карда метавонед.

Ҳар як бемори гирифтори сили шуш, ки хориҷкунандаи барангезандаи сил аст, дар сурати нагирифтани табобат, дар як сол, метавонад 10-15 нафари дигарро сироят кунад.

БЕМОРИИ СИЛ НАМЕГУЗАРАД:

2

БЕМОРИИ СИЛ НАМЕГУЗАРАД:

- Бо роҳи ирсӣ (авлодӣ) аз волидайн
- Бо шири модар
- Ба воситаи либос, ҷои хоб ва ашёи рӯзгор
- Ҳангоми бархурдан
- Ҳангоми даст фишурдан

Барангезандаҳои сил дар зери таъсири нурҳои офтоб дар муддати панҷ дақиқа нобуд мешаванд, вале дар ҷойҳои торик муддатҳои хеле дароз мавҷуд буда метавонанд.

Усули табиӣи шамолдиҳӣи ҳуҷраҳо – ин кушодани тирезаҳо мебошад. Зуд-зуд иваз кардани ҳавои хона ба воситаи кушодани тирезаҳо ба кам кардани шумораи барангезандаҳо мусоидат мекунад. Яъне агар имконият бошад, тирезаҳоро муддати дароз кушода мондан лозим аст. Ҳатто дар фасли зимистон, агар хеле хунук набошад, ҳавои хонаро ҳар 2 соат иваз намудан лозим аст.

БЕМОРИИ СИЛ ЧӢ ТАВР ИНКИШОФ МЕӢБАД?

3

БЕМОРИИ СИЛ ЧӢ ТАВР ИНКИШОФ МЕӢБАД?

Ҳар нафар метавонад, бо барангезандаҳои бемории сил сироят ёбад, лекин на ҳамаи сироятёфтагон ба беморӣ гирифта мешаванд. Танҳо 5-10 % сироятёфтагон дар давоми ҳаёт ба ягон намуди бемории сил гирифта шуда метавонанд. Барангезандагони беморӣ ба бадани инсон дохил шуда, метавонанд, солҳои дароз дар ҳолати ғайрифавол ё «хоб» мавҷуд бошанд ва бемориро ба вуҷуд наоранд, чунки қувваи худмуҳофизатии бадан ба онҳо муқобилият мекунад. Ҳангоми суст шудани қобилияти масунияти бадан барангезандаҳо фавол (бедор) гашта, бемориро ба вуҷуд меоранд.

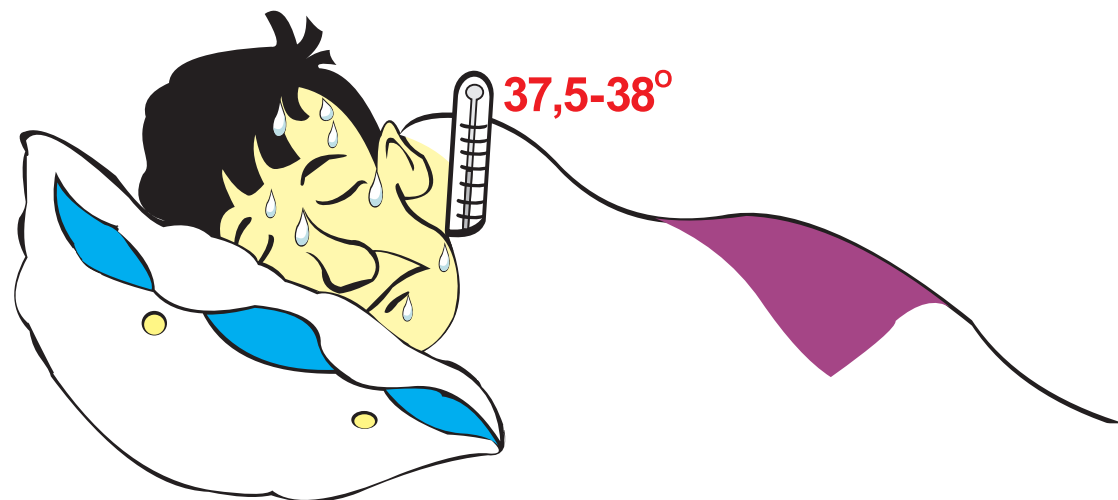
Бемории сил ба узвҳои бадан осеб расонида, онҳоро хароб месозад, вале ҳангоми дарёфти саривақтӣ ва табобати дуруст харобшавии узвҳо боздошта, онро табобат кардан имконпазир аст.

БА АВҶГИРИИ БЕМОРИИ СИЛ ҲОЛАТҲОИ ЗЕРИН МУСОИДАТ МЕКУНАНД:

- Сирояти ВНМО ва БПНМ
- Бемориҳои музмин (шушҳо, гурдаҳо, диабети қанд ва дигарҳо)
- Майпарастӣ, нашъамандӣ, истифодаи маводи мухадир
- Истеъмоли хӯроки камғизо ва нодуруст.
- Ҳолатҳои асабонии дарозмуддат (стресс)

НИШОНАҲОИ БЕМОРИИ СИЛ:

4

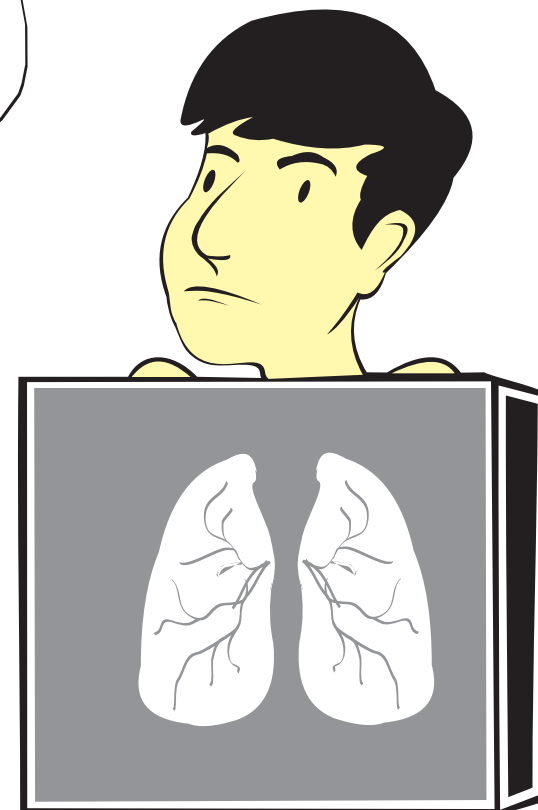
НИШОНАҲОИ БЕМОРИИ СИЛ:

- Сулфаи давомдори зиёда аз ду-се ҳафта, одатан бо хориҷкунии балғам
- Баландшавии ҳарорати бадан то $37,5-38^{\circ}$, хусусан бегоҳирӯзӣ;
- Бемадорӣ ва зудмондашавӣ
- Камшавии иштиҳо ва вазн
- Арақкунии шабона;
- Дарди қафаси сина ва нафастангӣ;

Нишонаҳои боқимонда аз узви осебдида вобастагӣ дорад, мисол:

- Ҳангоми осеб дидани ғадудҳои лимфатикӣ, дар онҳо варам, баъзан пайдошавии носурӣ бо хориҷкунии рим дида мешавад;
- Ҳангоми осеб дидани буғумҳо ҷои осеб варам мекунад ва дард пайдо мешавад;

ТАШХИСИ БЕМОРИИ СИЛ

5

ТАШХИСИ БЕМОРИИ СИЛ

Таҳлили микроскопии балғам барои дарёфти барангезандаи сил.

Барои ташхис се намунаи балғам дар давоми ду рӯз дар зери назорати корманди тиб ҷамъоварӣ карда мешавад. Зарур аст, ки ҳатман балғам (на оби даҳон) ҷамъоварӣ карда шавад, зеро танҳо дар балғаме, ки аз қисмҳои канории шуш ҷамъ карда мешавад, чӯбчамикробҳоро дарёфт кардан мумкин аст, дар оби даҳон дарёфт нашуданашон мумкин аст.

Агар дар балғами бемор барангезандаҳо ёфт шаванд (МС+), маълум мешавад, ки бемор ҳанӯз хориҷкунандаи барангезандаи сил буда, барои атрофиён хавфнок аст.

Агар дар балғами бемор барангезандаҳо ёфт нашаванд (МС-манфӣ), маълум мешавад, ки бемор хориҷкунандаи чӯбчамикроб нест ва барои атрофиён безарар аст.

Усули кишти балғами эҳтиёҷмандон дар маводҳои ғизоии озмоишгоҳҳо ба мо имконият медиҳад, то боварӣ ҳосил кунем, ки бактерияҳои ба кислотаҳо устувори дарёфтшуда, дар ҳақиқат барангезандаи сил мебошанд. Аз колонияҳои сабзида дар маводҳои ғизоӣ, барои муайян намудани мутобиқат ба доруҳои зиддисилӣ, истифода мебаранд.

Усулҳои боқимондаи ташхис ёридиҳанда мебошанд. Масалан, усулҳои ташхиси рентгенологӣ (флюорография ва рентгенография) на ҳамеша имконияти ташхиси аниқии силро медиҳанд. Ба ҳамаи эҳтиёҷмандони ба сил гумонбар (ҳатто ҳангоми набудани тағйиротҳои рентгенӣ дар шуш) таҳлили микроскопии балғам ва дигар маводҳои патологӣ аз дигар узвҳо хориҷшударо гузаронидан зарур аст.

Танҳо дарёфти барангезандаҳои сил дар балғами эҳтиёҷманд, гирифтори бемори сил будани ўро аниқ мекунад.

ЧЇ ТАВР ХАВФИ ИНТИҚОЛИ СИРОЯТРО ҲАНГОМИ ТАБОБАТ КАМ ҚАРДАН МУМКИН АСТ?

Маркази
саломатӣ

6

ЧӢ ТАВР ХАВФИ ИНТИҚОЛИ СИРОЯТРО ҲАНГОМИ ТАБОБАТ КАМ КАРДАН МУМКИН АСТ?

Аз муоина гузаронидани атрофиён ва наздикони бемор

Ҳар нафаре, ки бо бемори сил дар тамос буд, хусусан шахсоне, ки бо бемор дар як манзил зиндагӣ мекунад, бояд дар муассисаҳои тиббии ҷои истиқомат аз муоина гузаронида шаванд. Агар ҳангоми муоина дар онҳо сили фаъол дарёфт гардад, бояд ба табobati пурра фаро гирифта шаванд.

Бемории сил – бемории хеле сирояткунанда мебошад, бинобар ин барои атрофиён ва наздиконро аз хатари сироятёбӣ эмин нигоҳ доштан тавсияҳои зеринро риоя кардан шарт аст:

- дар навбати аввал, табобатро то пурра шифо ёфтани қабул намудан лозим аст. (ҳамаи таъинот ва тавсияҳои табиб ва ҳамшираи тиббиро риоя намудан);
- ҳангоми сулфидан ва атса задан доимо даҳонро бо рӯймолча ва ё даст пӯшонидан ё ин ки рӯйро ба як тараф гардонидан лозим аст;
- балғамро танҳо ба туфдони махсус туф кардан лозим;
- манзили зистро доимо шамол дода, ҳавояшро иваз кардан лозим;
- бо хешовандон вобаста ба имконият дар кӯча (на дар дохили ҳуҷра) сӯхбат кардан лозим;
- Аз ҷойҳои ҷамъшавии одамон, хусусан дар манзилҳои маҳкам, канораҷуӣ намудан лозим;
- Қоидаҳои гигиенаи шахсиро риоя намудан лозим аст.

МАШҒУЛИЯТИ 2.

**«ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ. ДОТС.
ДОРУҶОИ ЗИДДИСИЛӢ.
ТАЪСИРОТИ НОМАТЛУБ.
МУТОБИҚАТ БА ДОРУҶО»**

ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ

7

ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ

Бемории сил табобатшаванда аст, вале ин танҳо дар ҳолати оғози табобати саривақтӣ ва дуруст гузаронидашуда имконпазир аст!

Мувофиқи тавсияҳои ТУТ табобат бо Дурнамои ДОТС гузаронида мешавад. Ин Дурнамо асоси Барномаи мубориза бар зидди бемории сил буда, дар саросари ҷумҳурӣ дар ҳамаи муассисаҳои тиббӣ, аз ҷумла муассисаҳои ислоҳӣ ворид карда шудааст.

Табобати беморони сил дар зери назорати бевоситаи кормандони тиб гузаронида мешавад. Чунин табобат имкон медиҳад, ки авҷи шаклҳои мутобиқгаштаи бемории сил, инчунин оризаҳои бемории сил пешгирӣ карда шавад.

Назорати бевоситаи қабули доруҳо ин амали нобоварӣ ба беморон нест. Ин кор барои ба даст овардани натиҷаҳои самараноки табобат зарур аст, инчунин барои он, ки Шумо ва духтур боварӣ ҳосил кунед, ки табобат дуруст ва мунтазам гузаронида мешавад. Агар ҳангоми қабули доруҳо ҳиссиёти ногувор, ё таъсири номатлуб пайдо шавад, Шумо метавонед, фавран бо духтури худ машварат намоед. Ғайр аз ин, ҳаёт ин ҳаёт аст, баъзан мешавад, ки бемор дар вақташ қабул кардани доруҳоро фаромӯш мекунад.

ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ ДАР КУЧО ГУЗАРОНИДА МЕШАВАД?

БЕМОРХОНА

2-3 моҳ

4-5 моҳ

8

ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ ДАР КУҶО ГУЗАРОНИДА МЕШАВАД?

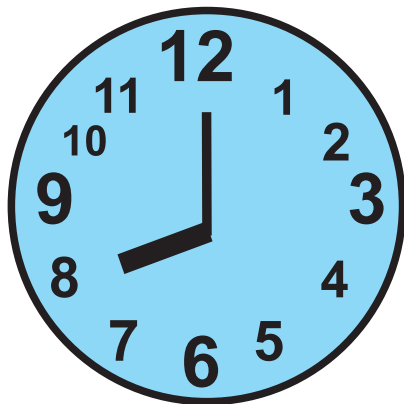
Дар давраи табобати шиддатнок (2-3 моҳи аввал) табобат вобаста аз ҳолати бемор дар беморхонаҳои зиддисилӣ гузаронида мешавад (Агар бемор хориҷкунандаи МБС бошад, ё ҳолаташ вазнин бошад).

Ин барои он зарур аст, ки:

- Хавфи сирояти атрофиён пешгирӣ карда шавад;
- Ба қабули доруҳо одат кунад;
- Қабулкунии доруҳо назорат карда шавад;
- Дар зери назорати доимӣ ва бевоситаи кормандони тиб бошад, то ки ҳангоми зарурат саривақт ба табобат тағйирот дохил карда шавад.

Дар давраи табобати дастгирикунанда (дар давоми 4-5 моҳи минбаъда) табобат дар муассисаи тиббии ҷои истиқомат, ё ин ки дар муассисаи зиддисилӣ гузаронида мешавад.

ДОРУҶОИ ЗИДДИСИЛӢ

9

ДОРУҲОИ ЗИДДИСИЛӢ

Доруҳои асосии зиддисилӣ, ки айни замон истифода бурда мешаванд, панҷ намуд мебошанд: **Изониазид, Рифампитсин, Пиразинамид, Этамбутол, Стрептомитсин (сӯзандору).**

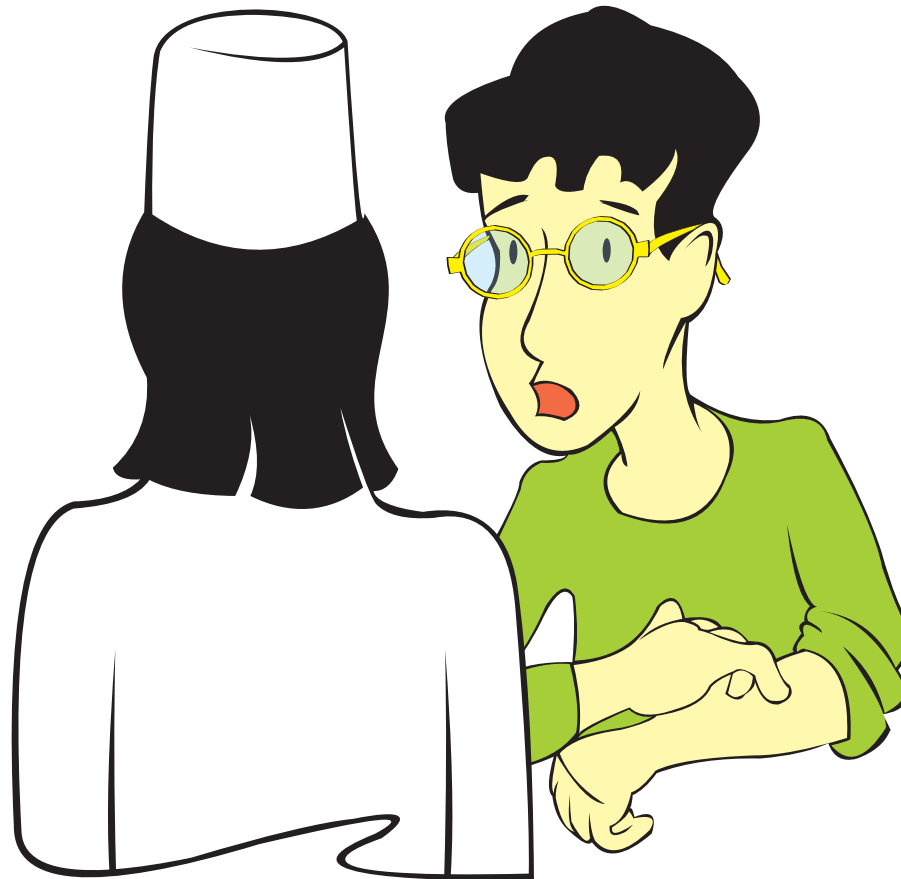
Доруҳоро чӣ тавр бояд қабул кард?

Доруҳои зиддисилии таъингардида бояд мунтазам, субҳгоҳон, бенаҳор 30 дақиқа пеш аз истеъмоли хӯрок ва ё пас аз 2 соати истеъмоли охирини хӯрок қабул карда шаванд. Ин азхудкунии доруҳоро беҳтар намуда, таъсиринокии онҳоро зиёд мегардонад. Ҳамаи доруҳои зиддисилӣ бояд дар як вақт якҷоя қабул карда шаванд, зеро ҳангоми дар як рӯз ба ду-се маротиба тақсим кардани қабули доруҳо, концентратсияи доруҳо дар хун кам мешавад ва эҳтимолияти пайдоиши мутобиқат ба доруҳо зиёд мегардад. Ғайр аз ин дар назорати табобат низ, хусусан, дар давраи дуҷуми табобат мушкилиҳо пеш меояд.

Ҳар як маводи доругӣ таъсири худро дорад ва танҳо истифодаи якҷояи онҳо кафолати шифоёбиро таъмин мекунад. Миқдори ҳабаҳо (таблеткаҳо) аз вазни бемор ва категорияи табобатӣ вобаста аст.

Истифодаи воситаҳои тибии халқӣ ба доруҳои зиддисилӣ бемори силро шифо намебахшад.

ТАЪСИРОТИ НОМАТЛУБИ ЭҲТИМОЛӢ

10

ТАЪСИРОТИ НОМАТЛУБИ ЭҲТИМОЛӢ

Доруҳои зиддисилие, ки шумо истеъмол мекунад, аз ҳамаи доруҳои, ки имрӯз мавҷуданд, беҳтар аст. Онҳо дар тамоми ҷаҳон истифода бурда мешаванд ва аз ҳама безарар доништа шудаанд. Вале чун дигар доруҳо, баъзан таъсири номатлубро пайдо мекунанд, ба монанди гумшавии иштиҳо, пайдоиши дилбеҳузурӣ ва қайкунӣ, дард дар мавзеи шикам ва буғумҳо, хориши пӯст, зардшавии чашмҳо ва пӯст, садо дар гӯшҳо, номувозинатӣ дар роҳгардӣ ва осеби биноӣ. Оиди ҷунин ҳолатҳо дарҳол корманди тибро огоҳ сохтан зарур аст. Ҳамаи нишонаҳои номбаршуда бартарафшавандаанд ва қатъ кардани табобати асосиро талаб намекунад. Танҳо дар баъзе ҳолатҳо, ки хеле кам вомехӯранд, зарурати қатъ кардани табобат ба вуҷуд меояд.

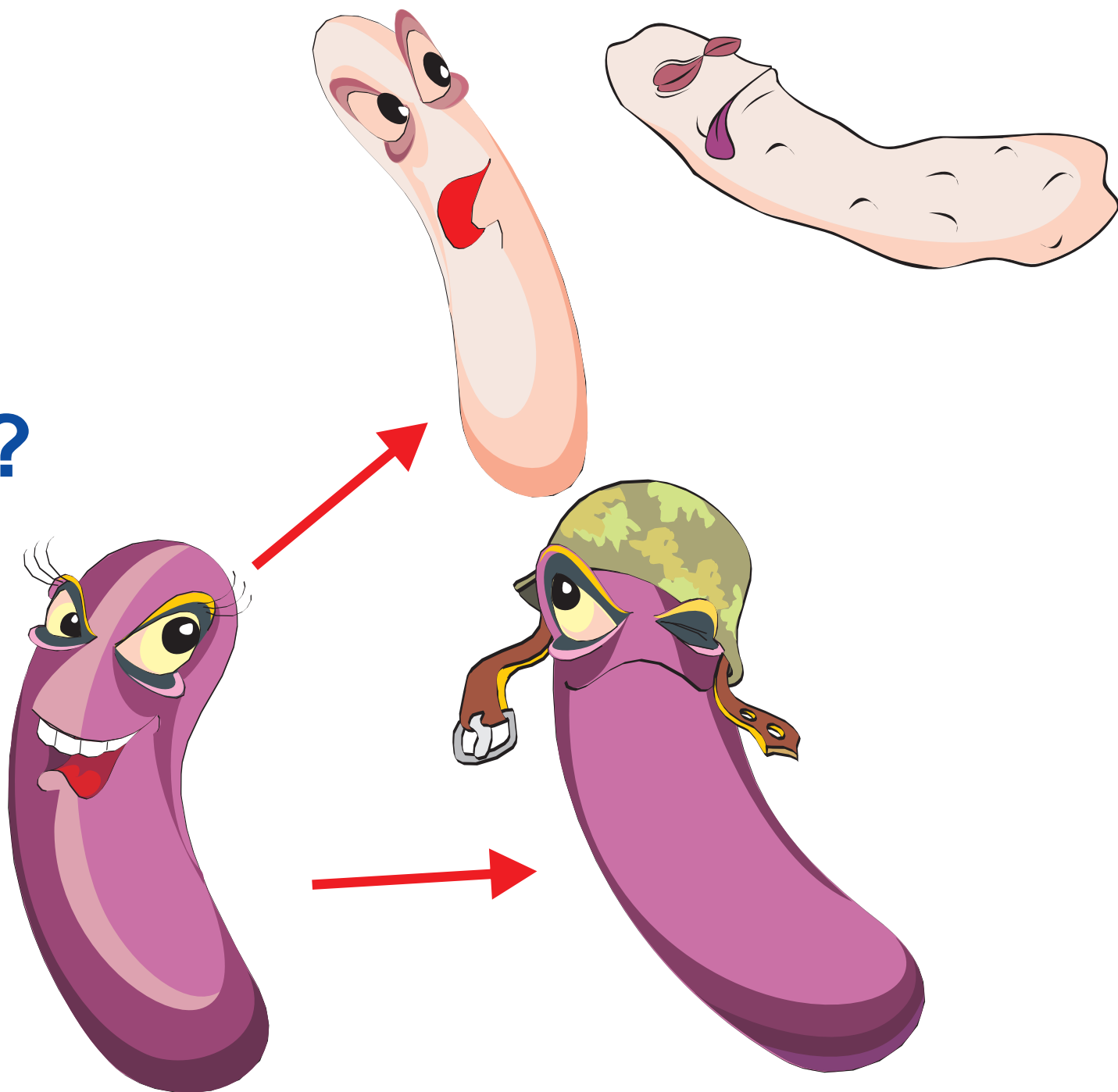
Табобатро худсарона қатъ накунад! Ҷунин қарорро танҳо духтури табобати Шумо қабул карда метавонад. Ҳангоми зарурат доруҳои иловагӣ таъин карда мешаванд, ки пайдоиши таъсири номатлубро кам мекунанд. Агар баъди қабули доруҳо пешоб, ашк ва оби даҳон ранги норинҷиро гиранд, ин ба организм ягон таъсири манфӣ намерасонад. Бо тамошудани табобат тағйири ранг бартараф мешавад.

Дар мӯҳлатҳои стандартии табобат вояҳои доруҳои зиддисилӣ аз рӯи шартҳои «таъсиринокӣ ба балантарин ва таъсири номатлуби камтарин» интихоб карда мешаванд.

Хатари таъсири номатлуб нисбат ба худи бемории сил камтар аст.

Таъсири номатлуб набояд сабабгори қатъ кардани табобат шаванд, охир онҳоро бартараф кардан мумкин аст, барои табобати самараноки бемории сил бошад, танҳо ҳамаи доруҳо заруранд.

**БАРОИ ЧӢ
МУҲЛАТИ
ТАБОБАТ
ЧУНИН
ДАРОЗ АСТ?**

11

БАРОИ ЧӢ МӢХЛАТИ ТАБОБАТ ЧУНИН ДАРОЗ АСТ?

Микобактерияи сил бо пардаи сахт пӯшонида шудааст, ки онро аз таъсири доруҳо ҳифз мекунад. Барои он, ки ин пардаро шиканем, доруҳои зиддисилӣ бояд дар муддати ба қадри кифоя тӯлонӣ истифода бурда шаванд (6-8 моҳ).

Баъд аз оғози қабули доруҳои зиддисилӣ ҳолати аксари беморон зуд беҳ мегардад ва дар охири давраи фаъоли табобат қисми зиёди микобактерияҳои фаъол нобуд мегарданд. Вале дар организми бемор «микобактерияҳои хоб», ки муддати зиёд дар ҳолати ғайрифавол вучуд дошта метавонанд, боқӣ мемонанд. Дар давраи табобати дастгирикунанда онҳо пурра нобуд мегарданд. Ҳангоми риоя накардани мӯҳлати табобат (қатъи худсаронаи табобат пеш аз мӯҳлат) микобактерияҳои сил аз сари нав ба афзоиш оғоз мекунанд ва беморӣ аз сари нав авҷ мегирад. Микобактерияҳои то охир маҳвнамуда ба доруҳои зиддисилӣ устуворӣ (мутобиқат) пайдо мекунанд. Табобати чунин намуди бемории сил хеле мушкил мегардад ва чунин бемор атрофиёро бо ҳамин намуди беморӣ, яъне ба шакли мутобиқаштаи бемории сил сироят мекунад.

ҲАНГОМИ
ТАБОБАТ
БАДАНРО
ЧӢ ТАВР
ДАСТГИРӢ
БОЯД КАРД?

12

ҲАНГОМИ ТАБОБАТ БАДАНРО ЧӢ ТАВР ДАСТГИРӢ БОЯД КАРД?

Системаи масунияти пурқувват бо доруҳо якҷоя бар зидди беморӣ мубориза мебарад, бинобар ин масуниятро пурқувват кардан зарур аст. Одатан системаи масуният ҳангоми истеъмоли тамоку, нӯшокиҳои спиртӣ ва маводҳои нашъадор суст мегардад. Аз рӯи имконият аз одатҳои зарарнок худдорӣ кардан зарур аст. Инчунин сирояти ВНМО қувваи муҳофизатии баданро суст мекунад, аз ин рӯ дониستاني роҳҳои хавфи сироятёбӣ ба ВНМО ва тағйири рафтор ба хавфи камтар зарур аст.

Кӯшиш намоед, ки хӯрокҳои аз сафеда (гӯшт, тухм, панир, хӯрокҳои ширӣ) ва витаминҳо (мева ва сабзавот) бойро истеъмомол намоед.

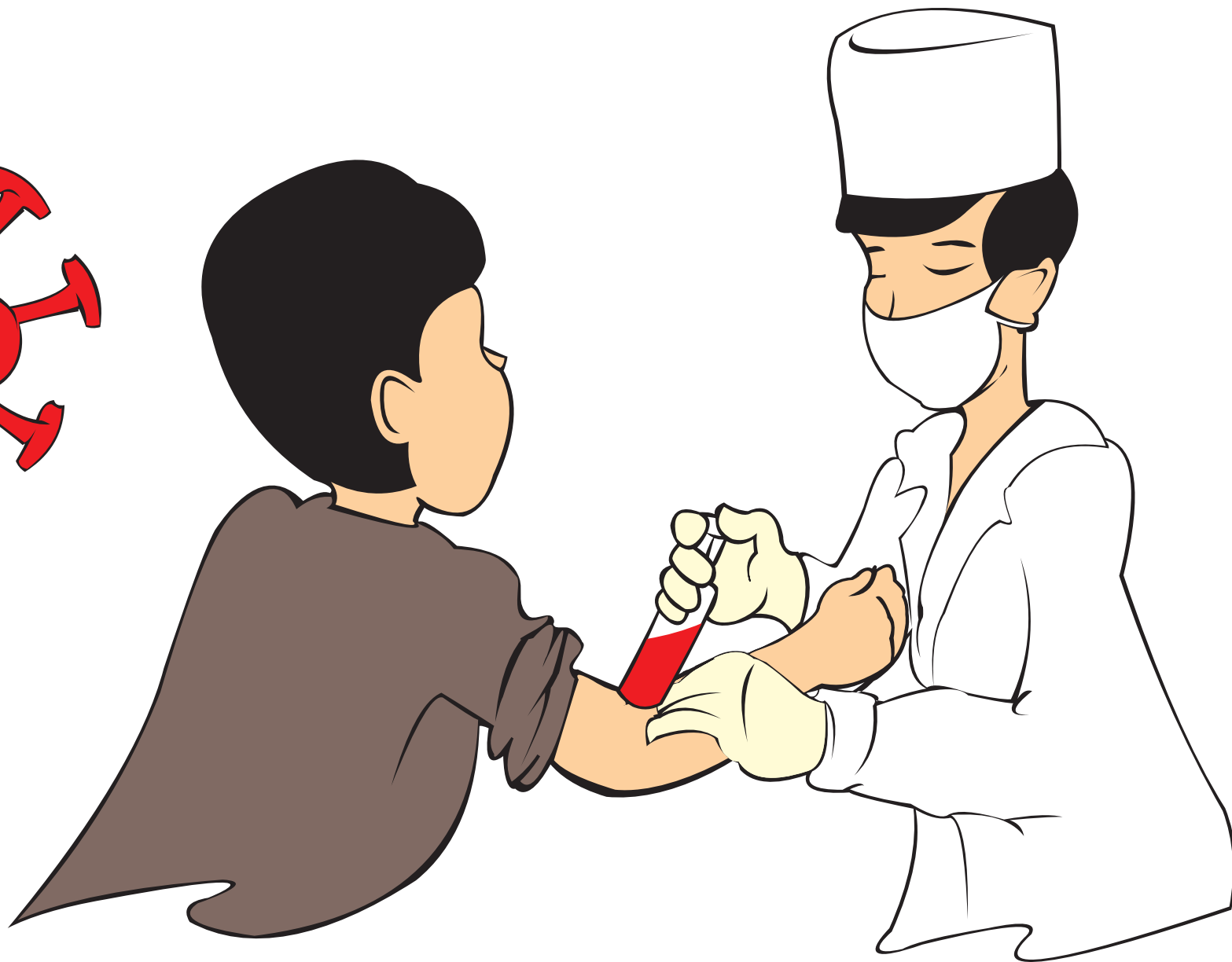
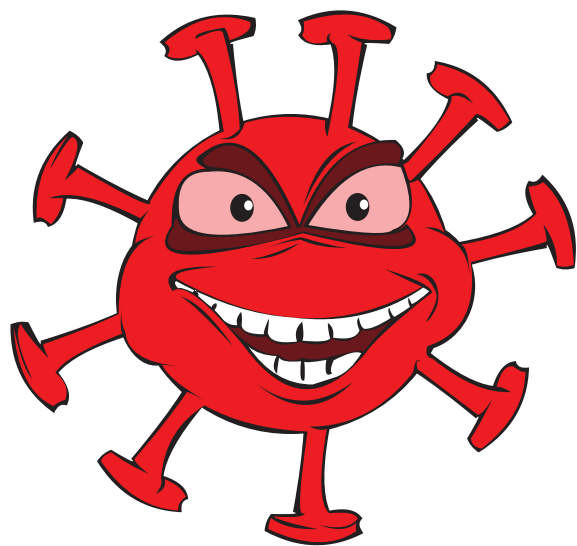
Дар хотир доред, ки танҳо хӯроки серғизо, бе қабули доруҳои зиддисилӣ барои шифоёбӣ аз бемории сил кӯмак карда наметавонад.

Мӯҳлати кифояи хоб ва истироҳат (8-10 соат дар як шабонарӯз) ба шифоёбӣ мусоидат менамоянд. Инчунин сайругаштҳои дарозмуддат дар ҳавои тоза тавсия дода мешавад.

Баъди он, ки бемор барои атрофиён беҳатар мегардад, иҷрои корҳои ҷисмонии сабук мумкин аст.

**МАШҒУЛИЯТИ №3.
«СИРОЯТИ ВНМО ВА БПНМ.
РОҶҶОИ СИРОЯТ ВА КОҶИШИ
ХАВФИ СИРОЯТЁБЇ.
СИЛ ВА СИРОЯТИ ВНМО»**

ВНМО ВА БПНМ ЧИСТ?

ВНМО ВА БПНМ – ин ҳарду як чиз нестанд.

ВНМО – ин вируси норасоии масунияти одам мебошад. Системаи масуният – ин воситаи ҳимояи дохилии бадан аз барангезандаҳои бемориҳои гуногун мебошад. Ҳангоме, ки ин вирус ба ҳуҷайраҳои муайяни бадан (CD4-лимфотситҳо) ворид мешаванд, онҳо зуд ба афзоиш оғоз мекунад ва системаи масуниятро хароб мекунад. Аз рӯи кам шудани миқдори ҳуҷайраҳои CD4 давраи бемориро ташхис менамоянд. Ин давра мӯҳлатҳои тӯлонӣ давом мекунад ва инсон дар ин давра худро солим ҳис мекунад. Шахсоне, ки бо ВНМО зиндагӣ мекунад, одамони гирифтори ВНМО ё ВНМО –мусбат (позитив) меноманд.

БПНМ – ин бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошад.

Ҳангоми суст шудани системаи иммунӣ шахс ба ҳар гуна бемориҳо ба осонӣ дучор мешавад, хусусан ба бемориҳои сироятӣ (аз ҷумла бемории сил, пневмонияҳо). Ин бемориҳо «оппортунистӣ», яъне ҳамроҳикунанда ном доранд. Ин бемориҳо ҳангоми суст шудани системаи иммунии инсон ва гум кардани қобилияти мубориза бурдан бар зидди барангезандаҳои бемориҳо ба вучуд меоянд. БПНМ – ин маҷмӯи аломатҳо ё нишонаҳои мебошад, ки дар шахси гирифтори ВНМО дар натиҷаи суст гаштани масуният пайдо мешаванд. Ҳангоми БПНМ сироятҳои, ки пештар барои шахси солим безарар буданд, ба марг оварда мерасонанд. Айни замон мафҳуми «БПНМ» дар муҳити касбӣ кам истифода бурда мешавад, табибон одатан марҳилаи охирини сирояти ВНМО ном мебаранд.

Нишонаҳои сирояти ВНМО

Дар аксари ҳолатҳо оғози сирояти ВНМО комилан бенишона мегузарад. Инкишофи беморӣ аз омилҳои гуногун, аз ҷумла аз вазъи саломати аввалаи шахс вобастагӣ дорад. Пеш аз он, ки шахс ягон хел тағйиротро дар некуаҳволии худ ҳис кунад, метавонанд солҳои зиёд гузаранд. Вале дар давоми ин муддат ӯ метавонад шарикони худро сироят намояд. Мавҷудияти сирояти ВНМО-ро баъди 25 рӯз – 3 моҳи воридшавии вирус ба организм бо ёрии санҷиши махсуси хун, ки барои дарёфти антителаҳо бар зидди вирус гузаронида мешавад, метавон ошкор кард.

**БА ВНМО
ЧЇ ТАВР
СИРОЯТ ЁФТАН
МУМКИН АСТ?**

БА ВНМО ЧӢ ТАВР СИРОЯТ ЁФТАН МУМКИН АСТ

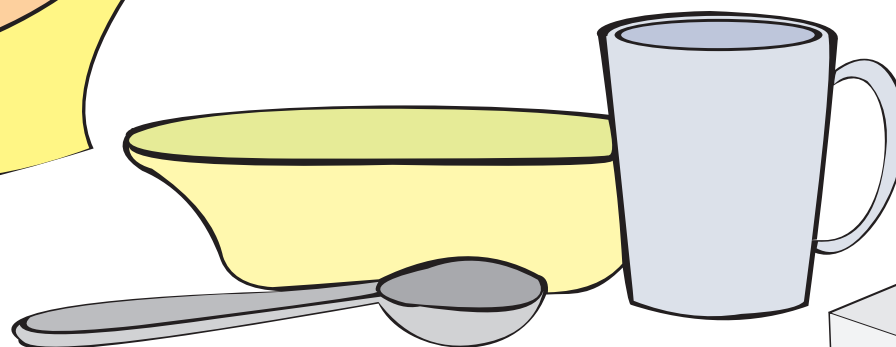
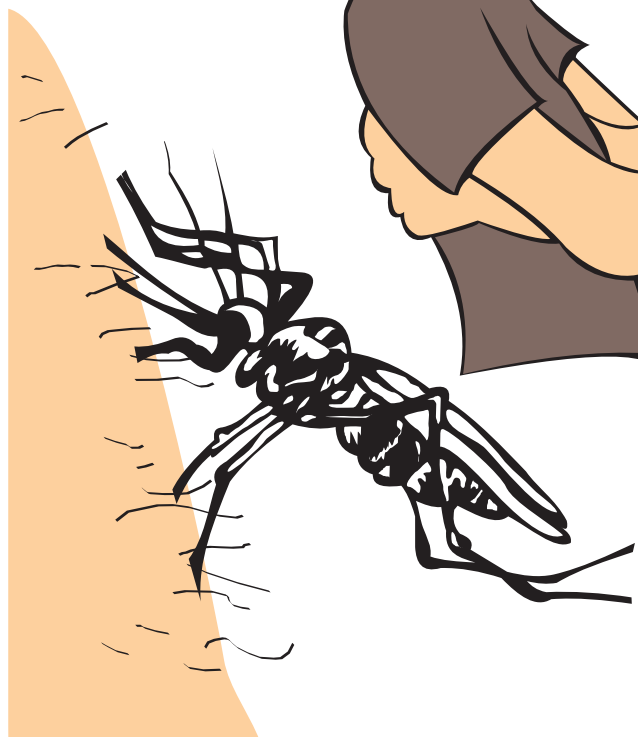
ВНМО дар ҳамаи моеъҳои организми одам мавҷуд аст. Шумораи зиёди ВНМО, ки барои сироятёбӣ кифоя аст - ин хуни сироятшуда, нутфа, луоби маҳбал ва шири модар мебошад. Интиқоли сирояти ВНМО аз рафтори одам вобастагии зич дорад. Аз ҳамаи ҳолатҳои рафтори хавфноки дар зер зикргардида бошуурона худдорӣ кардан мумкин аст.

Роҳҳои интиқоли сирояти ВНМО:

- Бо роҳи алоқаи ҷинсӣ (алоқаи ҷинсии беэҳтиётна аз тариқи маъқад, маҳбал ва олот ба даҳон). Ҳангоми мавҷуд будани бемориҳои бо алоқаи ҷинсӣ сирояткунанда (БҶС) хавфи интиқоли сирояти ВНМО дар вақти алоқаи ҷинсӣ 2-5 маротиба зиёд мегардад. Ин аз он сабаб ба амал меояд, ки БҶС барои осеби пӯст ва пардаҳои луобӣ мусоидат менамояд ва барои воридшавии ВНМО «дарвоза» ташкил мекунад. Истифодаи рифолаҳо ягона усули пешгирии сирояти ВНМО ва БҶС мебошад.
- Ба воситаи хун (ҳангоми ба организм дохил шудани хуни сироятёфта: ба воситаи захмҳо, ярачаҳо, рахнаи пӯст; ҳангоми гузаронидани хун, трансплантатсияи (пайванди) узвҳо ва бофтаҳо; ҳангоми ворид шудан ба воситаи истифодабарии асбобҳои тамъизнашуда дар вақти гузаронидани сӯзандоруҳо, амалиётҳои косметикӣ (холкубӣ, тозакунии нохунҳои дасту пой, инчунин тарошидани ришу мӯйлаб, тозакунии дандонҳо бо асбобҳои бегона);
- аз модари мубталои ВНМО ба кӯдак дар вақти ҳомиладорӣ, таваллуд ва маконидан.

**ВНМО БО КАДОМ
РОҶҶО НАМЕГУЗАРАД?**

15

ВНМО БО КАДОМ РОҶҶО НАМЕГУЗАРАД?

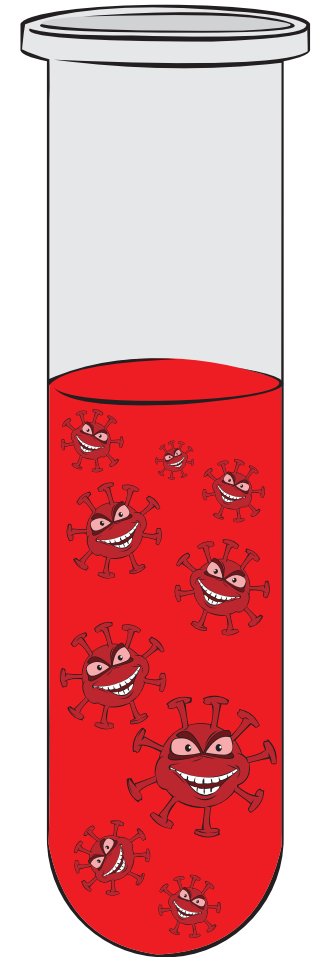
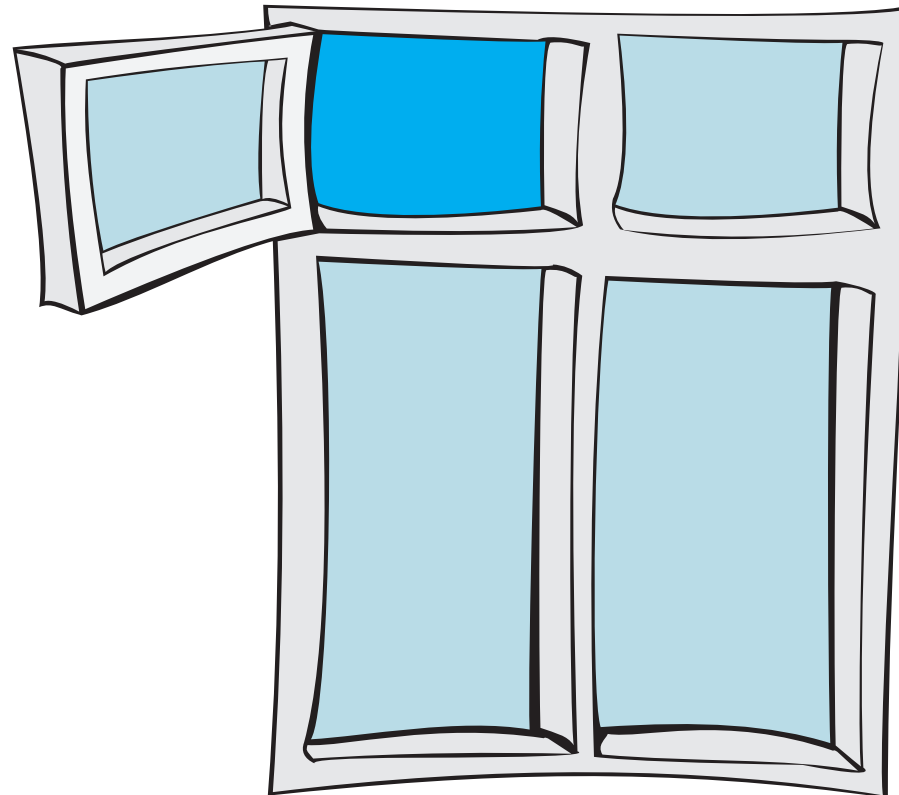
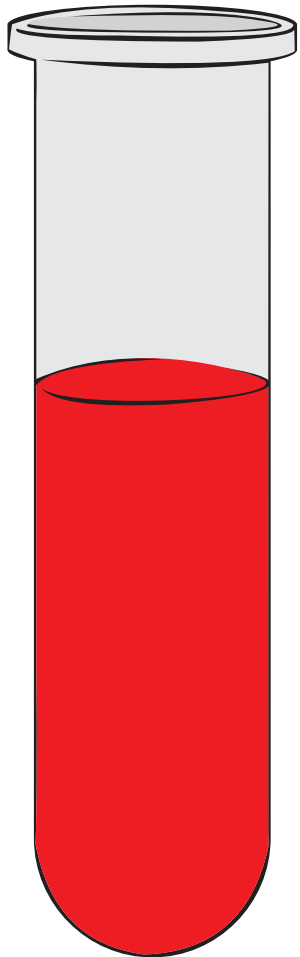
ВНМО ва БПНМ аксар вақт дар байни одамон тарсу нороҳатӣ ва воҳимаро ба вучуд меорад. Муошират бо сироятёфтагони ВНМО комилан беҳавф аст. ВНМО бо ин роҳҳо намегузарад:

- Ҳангоми бо даст салом кардан, ба оғуш гирифтани, бӯсидан,
- Сулфа ва атса кардан;
- Ба воситаи арақи бадан ва ашк;
- Ҳангоми истифодаи зарфи умумӣ, сачоқ ва либосу ҷойпушҳо,
- Ҳангоми машғулиятҳои варзишии коллективӣ;
- Дар нақлиёти ҷамъиятӣ;
- Ҳангоми газидани ҳайвонот ва нешзании ҳашаротҳо;
- Ба воситаи китоб ва дигар ашёҳо
- Ҳангоми тамосҳои маишӣ

Вирусӣ норасоии масунияти одам (**ВНМО**) дар муҳити атроф ноустувор мебошад:

- Онҳо ба нурҳои офтоб ва нурҳои сунъии ултрабунафш тобовар нестанд;
- Аз таъсири маводҳои безараркунанда тез нобуд мешаванд;
- Фаъолиятшонро дар ҳарорати 56°C дар муддати 30 дақиқа гум мекунанд, ҳангоми ҷӯшонидан зуд нобуд мешаванд.

**СИРОЯТИ ВНМО
ЧЇ ТАВР
ОШКОР КАРДА
МЕШАВАД?**

16

СИРОЯТИ ВНМО ЧӢ ТАВР ОШКОР КАРДА МЕШАВАД?

Усули ягонаи аниқ кардани сирояти ВНМО – супоридани хун барои санчиши тестӣ мебошад. Санчишҳои тести маъмулӣ ҳуди вирусро не, балки антителҳоро, ки ҳангоми дохил шудани вирус ба организм бар зидди он пайдо мешаванд, муайян мекунад. Ҳангоми санчиши тестӣ 2 намуди натиҷа буда метавонад:

- **Натиҷаи мусбӣ нишон медиҳад, ки дар хуни одам бар зидди вирус антителҳо пайдо шудаанд, (дар бадан аз будани вирус шаҳодат медиҳад). Натиҷаи мусбӣ бояд бо 2 санчиши гуногун тасдиқ карда шавад.**
- **Натиҷаи манфӣ нишон медиҳад, айна ҳол дар хун антителҳо бар зидди вирус вучуд надоранд, яъне шахс ба ВНМО сироят наёфтааст, ё ин ки организм ҳоло ба миқдори кофӣ антителаҳоро бар зидди вирус пайдо накардааст (инро «давраи ноаёнӣ» меноманд). Тасдиқи натиҷаи манфӣ санчиши иловагӣ талаб мекунад.**

«Давраи ноаёнӣ» чист?

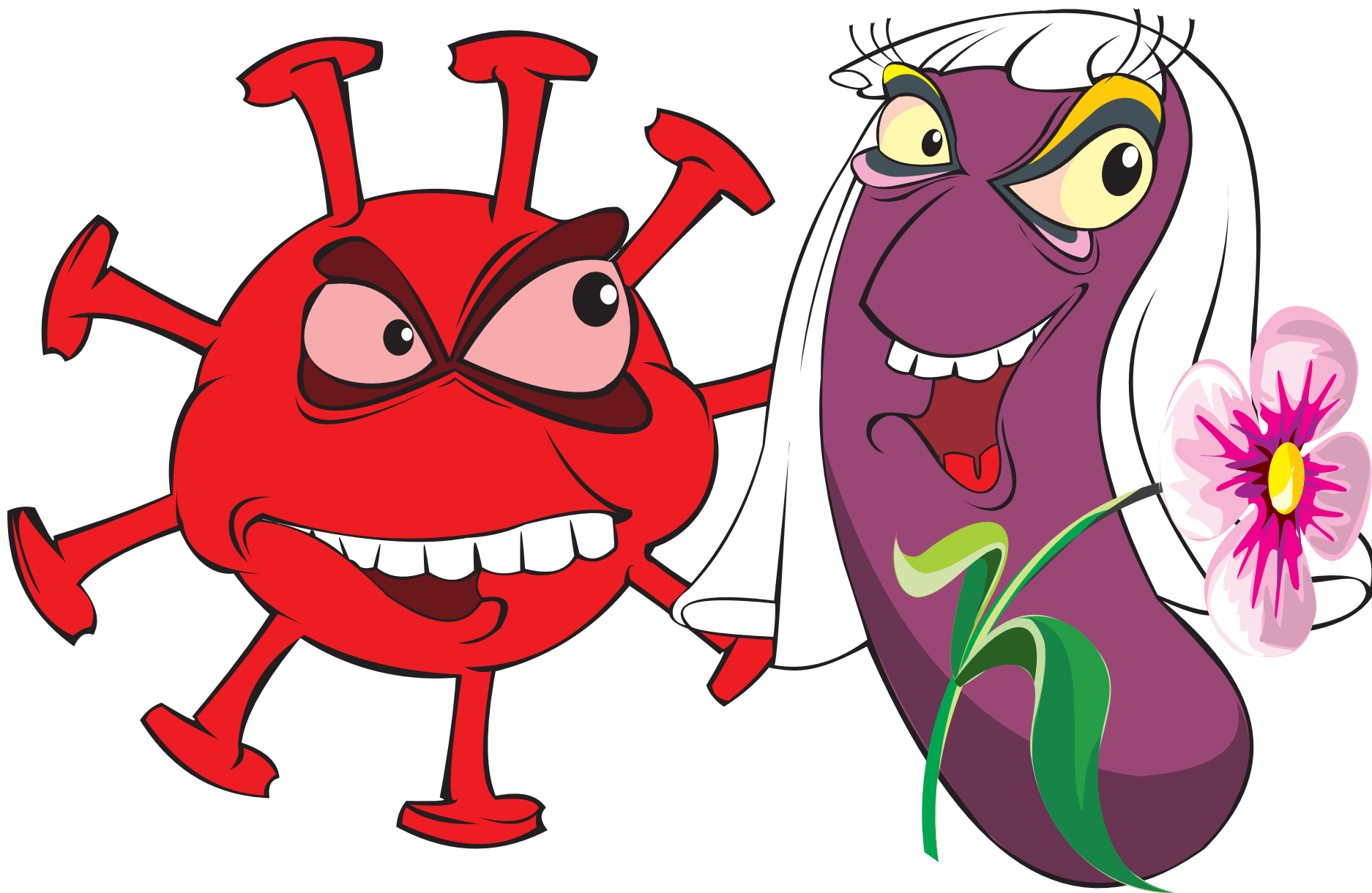
Давраи байни воридшавии вирус ба организм ва пайдоиши имконияти дарёфти он «давраи ноаёнӣ» ном дорад. Баъди воридшавии вирус ба хуни одам аз 25 то 3 моҳ (баъзан то 6 моҳ ва зиёд аз ин) мӯҳлат лозим аст, то ки ба миқдори барои дарёфт кардан кифоя антителҳо пайдо шаванд.

Дар «давраи ноаёнӣ» санчиш барои ВНМО натиҷаи манфӣ нишон медиҳад, бинобар ин баъди се моҳ бояд такроран санчиш гузаронида шавад. Дар ин давра дар хуни сироятшуда, нутфа, луоби маҳбал ва шири модар вирус ба миқдори барои сироятёбии дигарон кофӣ мавҷуд аст.

Дар қучо аз санчиши тестӣ барои ВНМО гузаштан мумкин аст?

Санчиши тестӣ барои ВНМО дар марказҳои пешгирӣ ва мубориза бар зидди СПИД ба таври ихтиёрӣ, махфӣ ва ройгон гузаронида мешавад. Пеш ва пас аз гузаронидани тест машварати тотестӣ ва баъдитестӣ гузаронида мешавад, ки дар рафти он ба ҳамаи саволҳоятон нисбати ВНМО ва БПНМ ҷавоб гирифта метавонед.

СИРОЯТИ ВНМО ВА СИЛ

17

СИРОЯТИ ВНМО ВА СИЛ

ВНМО ҷараёни силро тавассути сусти намудани системаи масуният метезонад. ВНМО ва сил муттаҳидшавиест, ки ҳангоми он ду фаъолияти патологӣ инкишофи яқдигарро метезонанд. Гирифторони ВНМО 50-маротиба зиёдтар имконияти ба бемории сил гирифтор шуданро нисбати шахсони ВНМО-манфӣ доранд.

Бемории сил сабабгори асосии марги шахсони гирифтори ВНМО ҳисоб меёбад. Дар тамоми ҷаҳон сеяки (1/3) шахсони гирифтори ВНМО аз бемории сил мефавтанд.

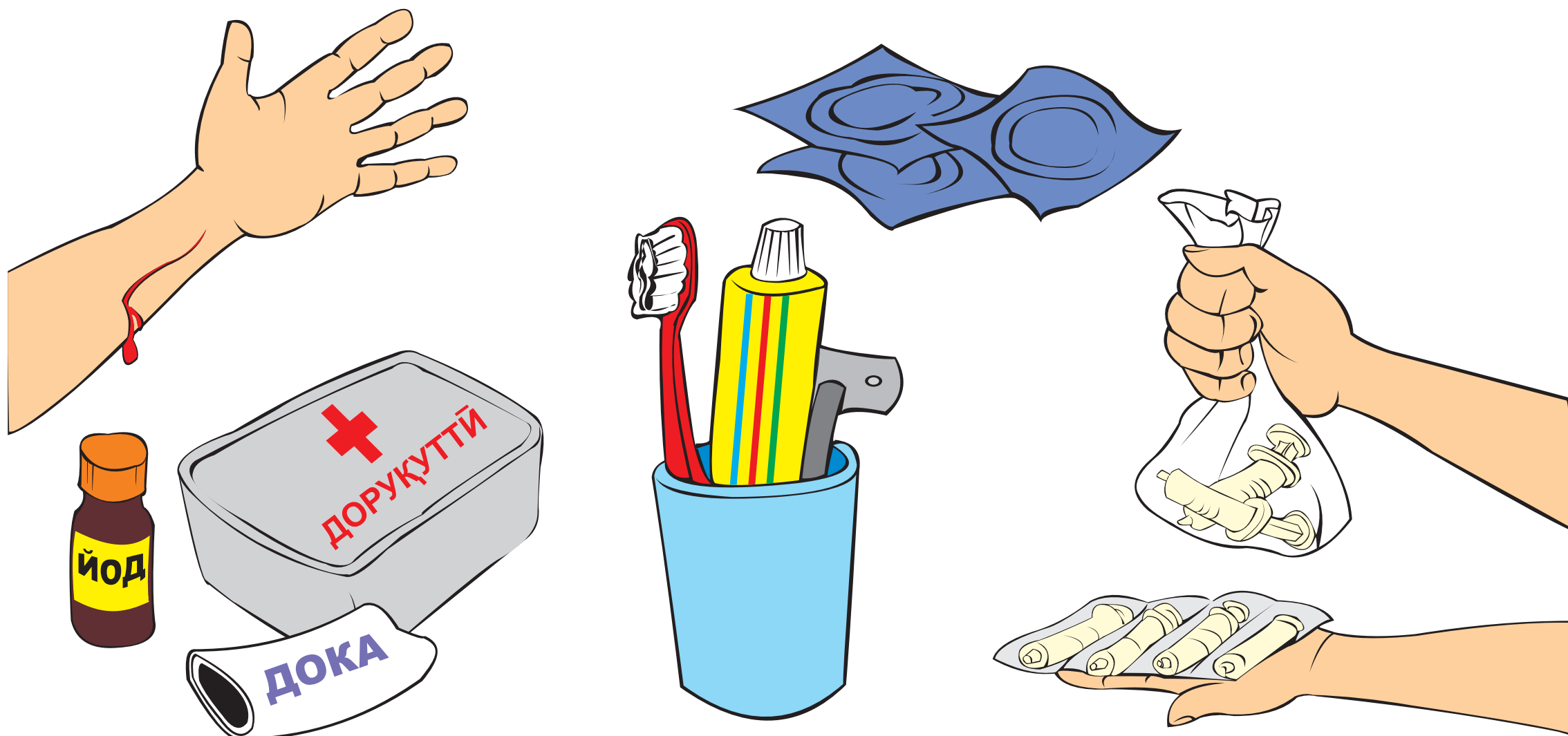
Ҳангоми табобати дуруст ва саривақтӣ имконияти шифоёбӣ аз бемории сил дар шахсони гирифтори ВНМО вучуд дорад.

Табобате, ки қатъ карданаш мумкин нест.

Айни замон имконияти сирояти ВНМО-ро пурра табобат намудан вучуд надорад, вале як қатор доруҳое ҳастанд, ба гирифторони ВИЧ имконияти мустаҳкам кардани масуният ва беҳтар кардани сифати ҳаёт ва дароз намудани умрро медиҳанд. Одатан табобат дарҳол баъди сироятёбӣ ва гузаштани тест таъин крада намешавад. Зарурати табобатро табиб аз рӯи натиҷаҳои таҳлилҳо, ки ҳолати масуниятро нишон медиҳанд, муайян мекунад.

Доништан муҳим аст, ки агар шахс табобатро оғоз кунад, онро бояд тамоман то охири умр қатъ накунад. Ҳангоми ба танаффус роҳ додан ба монанди табобати бемории сил ба доруҳо мутобиқат пайдо мешавад. Фарқдар он аст, ки табобати сирояти ВНМО то охири умр давом мекунад.

ПЕШГИРИИ СИРОЯТИ ВНМО, ПАСТ КАРДАНИ ХАТАР АЗ ИСТИФОДАИ МАВОДИ МУХАДИР

18

ПЕШГИРИИ СИРОЯТИ ВНМО, ПАСТ КАРДАНИ ХАТАР АЗ ИСТИФОДАИ МАВОДИ МУХАДИР

Бо риояи қоидаҳои зерин Шумо аз сирояти ВНМО эмин монда метавонед:

- истифодаи сӯзандоруҳо ва дигар таҷҳизоти тиббии тамъизшуда;
- мунтазам ва дуруст истифодаи рифолаҳо ҳангоми ҳар як алоқаи ҷинсӣ;
- истифодаи таҷҳизоти тамъизшуда ҳангоми холкубӣ ва пирсинг;
- истифодаи асбобҳои гигиенаи шахсии худ (асбоби риштарошӣ ва чуткаи дандонтозакуни).

Доништан муҳим аст: Пӯст ва пардаҳои луобии осебнаёфта монеаи хуби умедбахш нисбати воридшавии бактерияҳо ва вирусҳо ба организм ба шумор мераванд. Пайдоиши осебҳо дар пӯст барои барангезандаҳои аксари бемориҳо, аз ҷумла ВНМО «дарвоза» шуда метавонанд.

Хавфи аз ҳама зиёдро дар интиқоли сирояти ВНМО истифодабарандагони маводи мухадир ташкил медиҳанд.

Тавсияҳо барои кам кардани хавф:

- Аз истифодаи маводи мухаддир худдорӣ намоед.
- Агар истифода мебаред – аз роҳҳои ғайрисузандоругӣ истифода баред.
- Агар ин ғайри имкон аст – аз сӯзандоруди алоҳидаи худ истифода баред.

Барои паст кардани хавфи сироятёбӣ ба ВНМО ва гепатитҳо айни замон нуқтаҳои ивазкунии сӯзандоруҳо (НИШ) амал мекунанд, ки нашъамандони тазриқӣ метавонанд, сӯзандоруҳои истифодабурдашонро ба сӯзандоруҳои нав иваз кунанд, инчунин оиди саволҳои пайдошуда машварат гиранд.

**МАШҒУЛИЯТИ №4.
«БТҶГ. ГЕПАТИТҲОИ ВИРУСӢ»**

БЕМОРИҲОИ ТАВАССУТИ АЛОҚАИ ҚИНСӢ ГУЗАРАНДА (БТҶГ)

19

БЕМОРИҲОИ ТАВАССУТИ АЛОҚАИ ҶИНСӢ ГУЗАРАНДА (БТҶГ)

БТҶГ – ин бемориҳои ҷиддие мебошанд, ки метавонанд ба саломатии инсон зарари зиёд расонанд. Айни замон зиёда аз 25 сироят маълум аст. Бештар сӯзок, оташак, хламидиоз, трихомониаз, вируси мабҳал, шабушки узвҳои таносул вомехурад. Ин сироятҳо на танҳо нахсро нороҳат месозанд, балки ба оқибатҳои ҷиддӣ ба монанди безуретӣ ва импотенсия оварда расонданашон мумкин аст.

Роҳҳои интиқоли БТҶГ

БТҶГ бо роҳи алоқаи ҷинсии муқаррарӣ ва ғайримуқаррарӣ мегузарад. Ҳар қадар шарикони ҷинсӣ зиёд бошанд, ҳамон қадар хавфи сирояти БТҶГ зиёд мешавад. Ҳамзамон, баъзан барои сироятёбӣ як маротиба алоқаи ҷинсӣ кифоя аст.

Нишонаҳои аввалини БТҶГ

Ташарруҳот аз узвҳои таносул. Чун қоида, ташарруҳот баъди 3-14 рӯзи сироятёбӣ пайдо мешаванд. Миқдори онҳо одатан баъди истеъмоли нӯшокиҳои спиртӣ ва хӯроки тунд зиёд мешаванд. Ташарруҳот метавонанд аз ранги зард то шаффофи луобӣ, миқдоран зиёд ва ночиз мешаванд. Дар ин ҳолатҳо пешобкунӣ дардманд ва ногувор мегардад. Сироятҳои сӯзок, хламидиоз, трихомониаз дар намуди илтиҳоби пардаи луобии найчаи пешоброн мегузаранд.

Заҳм ва газак дар узвҳои таносул. Метавонанд пас аз сироятёбӣ дар мӯҳлатҳои аз якчанд рӯз то панҷ ҳафта ва зиёда пайдо шаванд. Чун қоида, заҳмҳо дар узвҳои таносул пайдо мешаванд, вале баъзан дар ковокии даҳон, лабҳо, суроҳии маъқад ва ғайраҳо пайдо шуда метавонанд. Ҳангоми оташак ва вируси маҳбал нишонаҳо дар шакли заҳмҳо пайдо мешаванд.

Озаҳҳо. Метавонанд дар узвҳои таносул, суроҳии маъқад, баъзан дар ковокии даҳон пайдо шаванд. Барангезандашон вируси папилломаи одам мебошад. Давраи инкишоф метавонад то 1 сол давом кунад. Андозаашон гуногун: аз бениҳоят хурди бо истифодаи асбобҳои оптики махсус дидашаванда то омосҳои бузург шуда метавонанд.

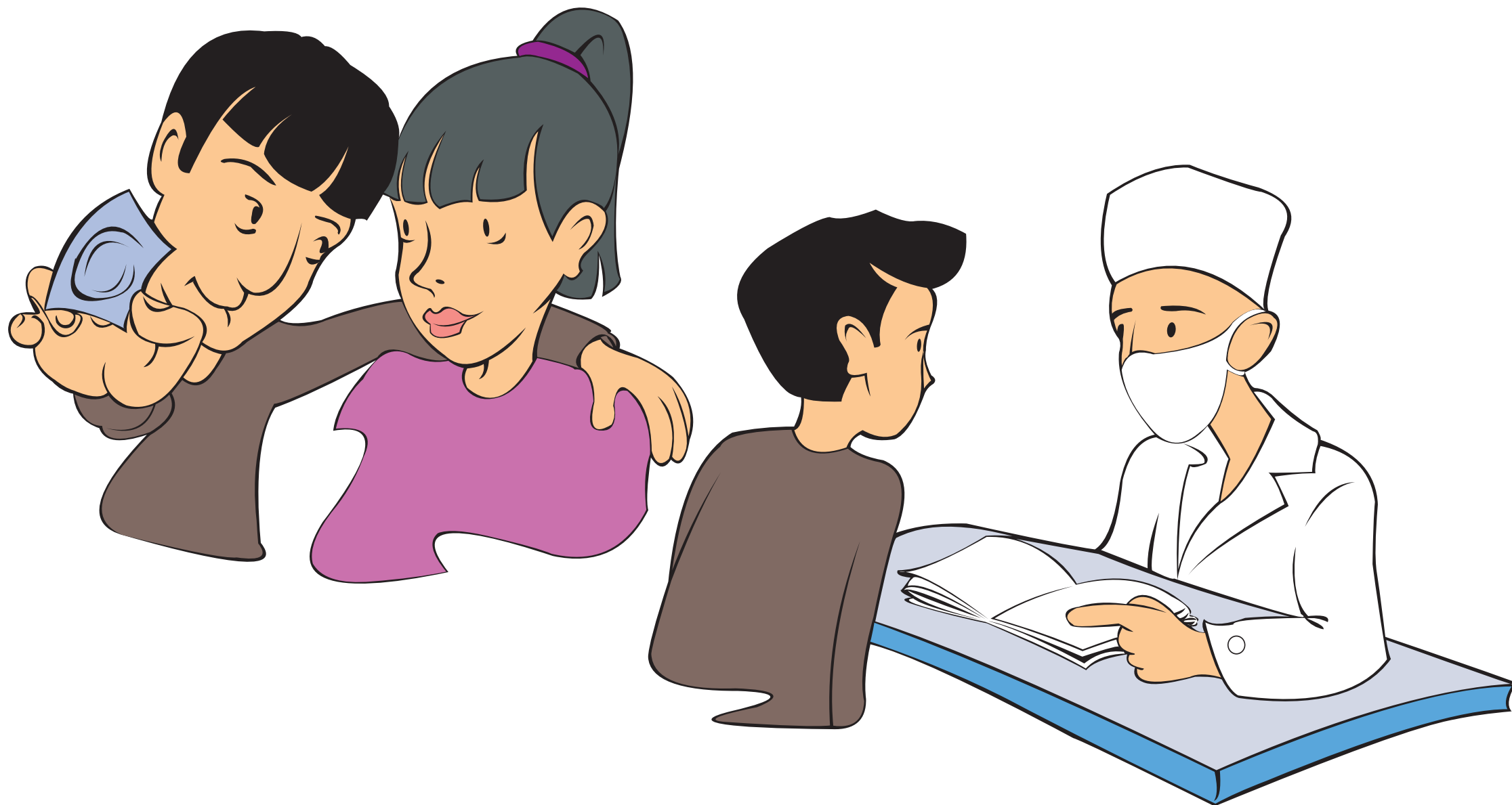
Пешобкунии тез-тез ва дардманд.

Дардмандӣ ҳангоми алоқаи ҷинсӣ.

Хориш, сӯзиш дар мавзеи узвҳои таносул.

Дард дар қисми поёни шикам.

ОРИЗАҲО, ТАБОБАТ ВА ПЕШГИРИИ БТҶГ

20

ОРИЗАҲО, ТАБОБАТ ВА ПЕШГИРИИ БТҶГ

Баъзе аз бемориҳои сироятӣ метавонанд, ягон хел нишона надошта бошанд, худ аз худ қатъ гарданд, ё ин ки ниҳонӣ, бе пайдоиши ягон ҳиссиёти ногувор гузаранд. БТҶГ дар шакли ниҳонӣ одатан дар занҳо вомерӯранд, бинобар ин ташҳиси БТҶГ аллақай баъди пайдоиши оризаҳо аниқ мегардад.

Оризаҳо ва оқибатҳо:

- Безурётии мард ва зан;
- Ҳамли берун аз бачадон;
- Саратони гарданаки бачадон;
- Таваллуди пеш аз мӯҳлат;
- Оташаки модарзодӣ;
- Сӯзоки чашми навзодон (конъюнктивит).

Ғайр аз ин мавҷудияти БТҶГ дар одамон хавфи сирояти ВНМО-ро зиёд мегардонад.

Ташҳиси БТҶГ аз ҷониби корманди тиб дар асоси нишонаҳои клиникӣ ва тадқиқотҳои лабораторӣ гузаронида мешавад. Ҳангоми оғози саривақтии табобат аксари БТҶГ бомуваффақият шифо меёбанд.

Чораҳои паст кардани хавфи интиқоли БТҶГ

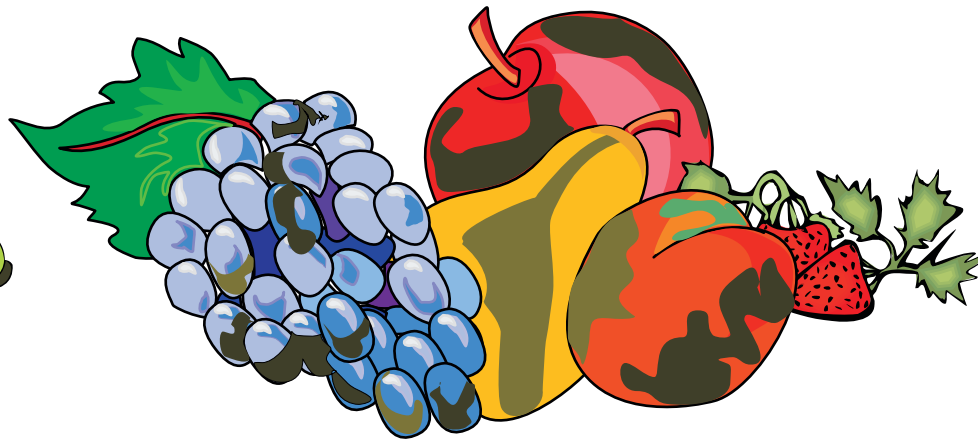
Шарики шаҳвонии доимӣ доштан беҳтар аст. Истифодаи рифола ҳангоми ҳар як алоқаи ҷинсӣ хавфи интиқоли сироятро то сатҳи камтарин паст мекунад. Ҳангоми пайдоиши нишонаҳои БТҶГ ба худмуолиҷакунӣ машғул нашуда, фавран ба табиб муроҷиат кардан лозим аст. Агар дар Шумо ҳолати алоқаи ҷинсии воқеии ҳифзнашуда рӯй дода буд, ин боиси муроҷиат кардан ба табиб мебошад.

ГЕПАТИТҶОИ ВИРУСӢ

B C D

A E

ГЕПАТИТҲОИ ВИРУСӢ

Гепатитҳои вирусӣ – ин гурӯҳи бемориҳои сироятии паҳншуда ва барои инсон хавфнок буда, барангезандашон вирусҳои гуногун мебошанд ва аз ҳамдигар фарқ мекунанд, вале ҳамаашон як хислати умумӣ доранд – дар навбати аввал ба ҷигари инсон осеб расонда, илтиҳоби онро ба вуҷуд меоранд. Аз ин рӯ, намудҳои гуногуни гепатитҳо аксар вақт, аз рӯи шикоятҳои бештар паҳншуда бо як ном – «зардпарвин» ном бурда мешаванд.

Айни замон вирусҳои гепатитҳои А, В, С, Д, Е, G хубтар омӯхта шудаанд.

- **Гепатити А** (бемории Боткин) аз ҳама бештар паҳншуда аст. Асосан кӯдакон ва одамоне, ки қоидаҳои гигиенаи шахсиро риоя намекунанд, ба ин намуди беморӣ гирифта мешаванд. Беморӣ ба воситаи дастони ифлос, истеъмоли сабзаҷӯ ва меваҳои ношуста мегузарад.

- **Гепатити В** бо роҳи алоқаи ҷинсӣ, ба воситаи хун, истифодаи сӯзандоруи умумӣ, ва аз модар ба кӯдак мегузарад.

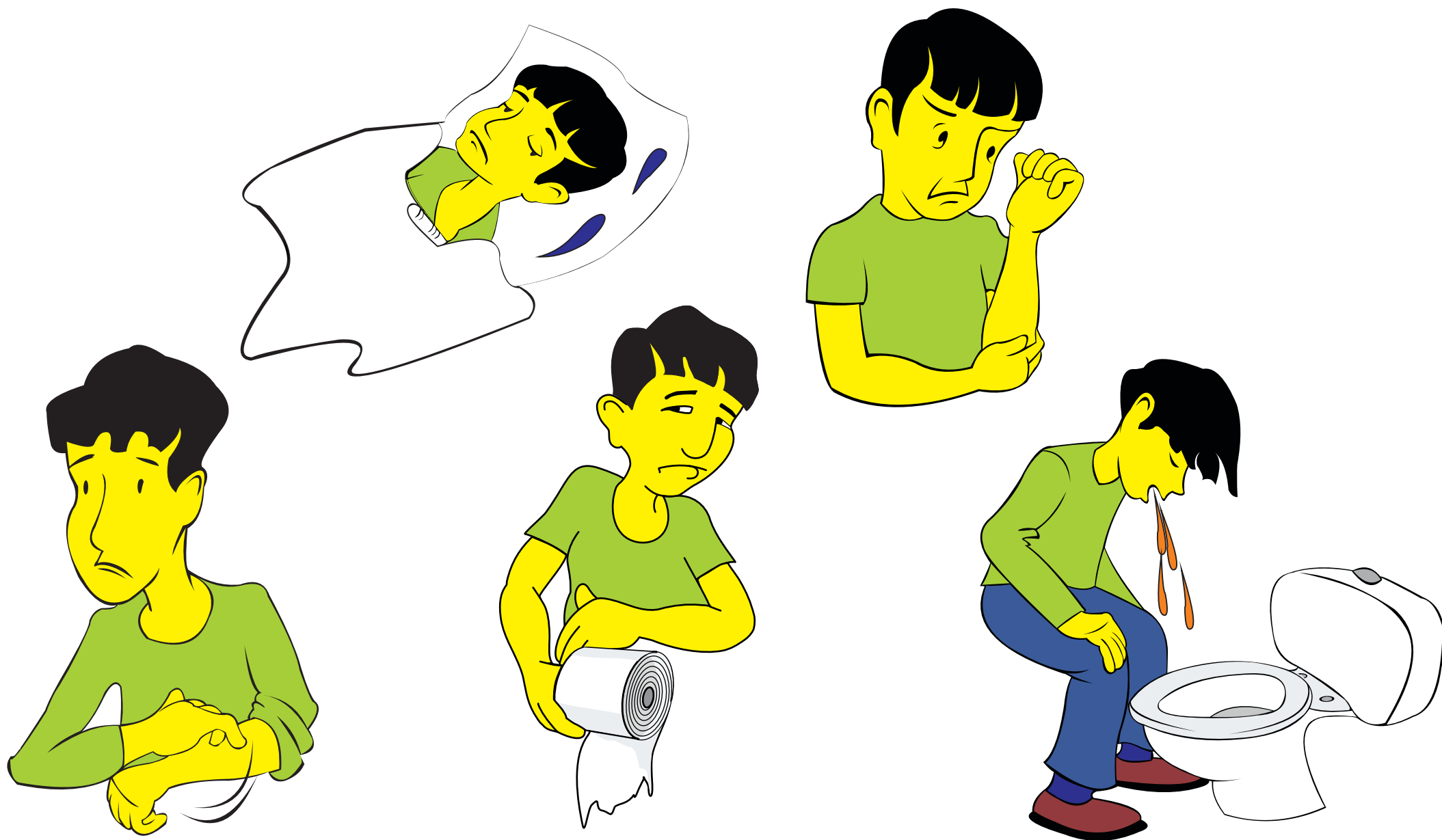
- **Гепатити С** — намуди аз ҳама вазнинтарини гепатити вирусӣ мебошад, ки онро гепатити баъди трансфузиони (сироятёбӣ ҳангоми гузаронидани хун) низ меноманд. Ин бо он алоқаманд аст, ки санҷиши хуни донориро барои гепатити С танҳо якчанд сол пеш оғоз намуданд. Аксар вақт сироятёбӣ ба воситаи сӯзандоруҳо дар байни нашъамандони тазриқӣ ба амал меояд. Сироятёбӣ бо роҳи алоқаи ҷинсӣ ва аз модар ба кӯдак низ имконпазир аст.

- **Гепатити D** — «беморӣ-роҳнамо», ҷараёни гепатити В-ро мураккаб мегардонад.

- **Гепатити Е** ба гепатити А монанд аст, вале оҳисти-оҳиста сар мешавад ва барои ҳомиладорон хавфи калон эҷод мекунад.

- Дар оилаи гепатитҳо аз ҳама охир — **гепатити G мебошад**. Он ба гепатити С монанд аст, вале хавфи камтар дорад.

АЛОМАТҲОИ ГЕПАТИТҲОИ ВИРУСӢ

АЛОМАТҲОИ ГЕПАТИТҲОИ ВИРУСӢ

Ба монанди аксари бемориҳои вирусӣ, гепатит низ давраи инкишоф (инкубатсионӣ) дорад – даврае, ки аз лаҳзаи сироятёбӣ то пайдоиши нишонаҳои аввалини беморӣ давом мекунад. Гепатит асосан ҷигарро хароб мекунад ва дар намудҳои гуногун ҷараён мегирад: аз интиқолкунандагӣ то норасоии шадиди ҷигар, сирроз ва саратони ҷигар. Баъзан ҳамчун вирусинтиқолкунанда ташхис мешавад - вирус солҳои зиёд дар организми одам мемонад ва он шахс манбаи сироят ба шумор меравад.

Нишонаҳои умумии гепатитҳо:

- Баландшавии ҳарорат, бемадорӣ;
- Дард дар буғумҳо;
- Вайроншавии ҳазмкунии хӯрок, дилбеҳузурӣ ва қайкунӣ;
- Баъзан пайдоиши доначаҳо дар пӯст;
- Калоншавии ҷигар ва испурч;
- Торикшавии ранги пешоб ва берангшавии ахлот;
- Зардшавии пӯст ва пардаҳои луобӣ.

Давраи инкишоф:

Гепатити В – 50–180 рӯз.

Гепатити С – аз 2 то 26 ҳафта.

Меъёри асосии ташхис намудани гепатитҳо – ин нишондодҳои клиникаию лабораторӣ: маркёрҳои вируси гепатитҳо, тағйиротҳои нишондодҳои биохимиявии хун мебошанд.

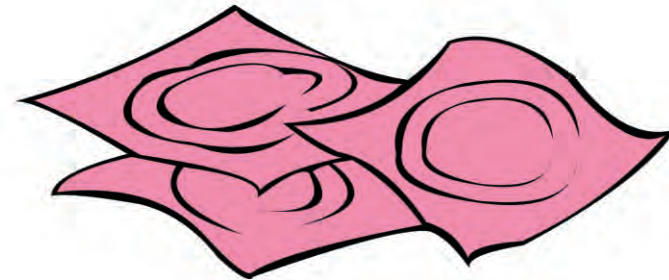
Табобат маҷмӯӣ буда, аз давра ва вазнинии беморӣ вобаста аст.

ПЕШГИРИИ ГЕПАТИТҶОИ ВИРУСӢ

A E

B C D

23

ПЕШГИРИИ ГЕПАТИТҲОИ ВИРУСӢ

Пешгирии гепатитҳои вирусӣ дар аксари ҳолатҳо аз таъбабат осонтар аст.

Гепатитҳои А ва Е, ки бо роҳи наҷосату даҳонӣ мегузаранд, пешгирӣ кардан хеле осон аст, агар қоидаҳои асосии гигиена риоя карда шаванд: инҳо шустани дастҳо пеш аз хӯрок ва баъди аз ҳоҷатхона баромадан, истеъмоли накардани мева ва сабзавоти ношуста, нанинӯшидани оби ноҷӯшонидани аз манбаҳои номаълум мебошанд. Барои кӯдакон ва калонсолоне, ки ба гурӯҳи зерин хавф дохил мешаванд, эҳми зидди гепатити А мавҷуд аст.

Пешгирии гепатитҳои В, D, С ва G, ки ба воситаи хуни сироятёфта мегузаранд, аз пешгирии тамос бо хуни шахси сироятёфта иборат мебошад. **Бо роҳи алоқии ҷинсӣ низ гузаштани вирус** имкон дорад, бинобар он ҳангоми алоқии ҷинсии воқеӣ аз рифола истифода бурдан зарур аст.

Ҳимояи самараноктарин аз сироятёбии гепатити В айни замон **эмкунӣ** ба ҳисоб меравад. Соли 1997 эҳми бар зидди гепатити В ба тақвими эҳмуниҳои ҳатмӣ дохил карда шуд. Намояндагони гурӯҳи хавф (кормандони тиб; бемороне, ки ба онҳо хун гузаронида шудааст, нашъамандони тазриқӣ; шахсоне, ки бо беморони гепатити В ва ё интиқолдиҳандагони вирус тамоси оилавӣ доранд), метавонанд, ин эҳми ба таври ихтиёрӣ гузаронанд, табибон инро ҳатман тавсия медиҳанд.

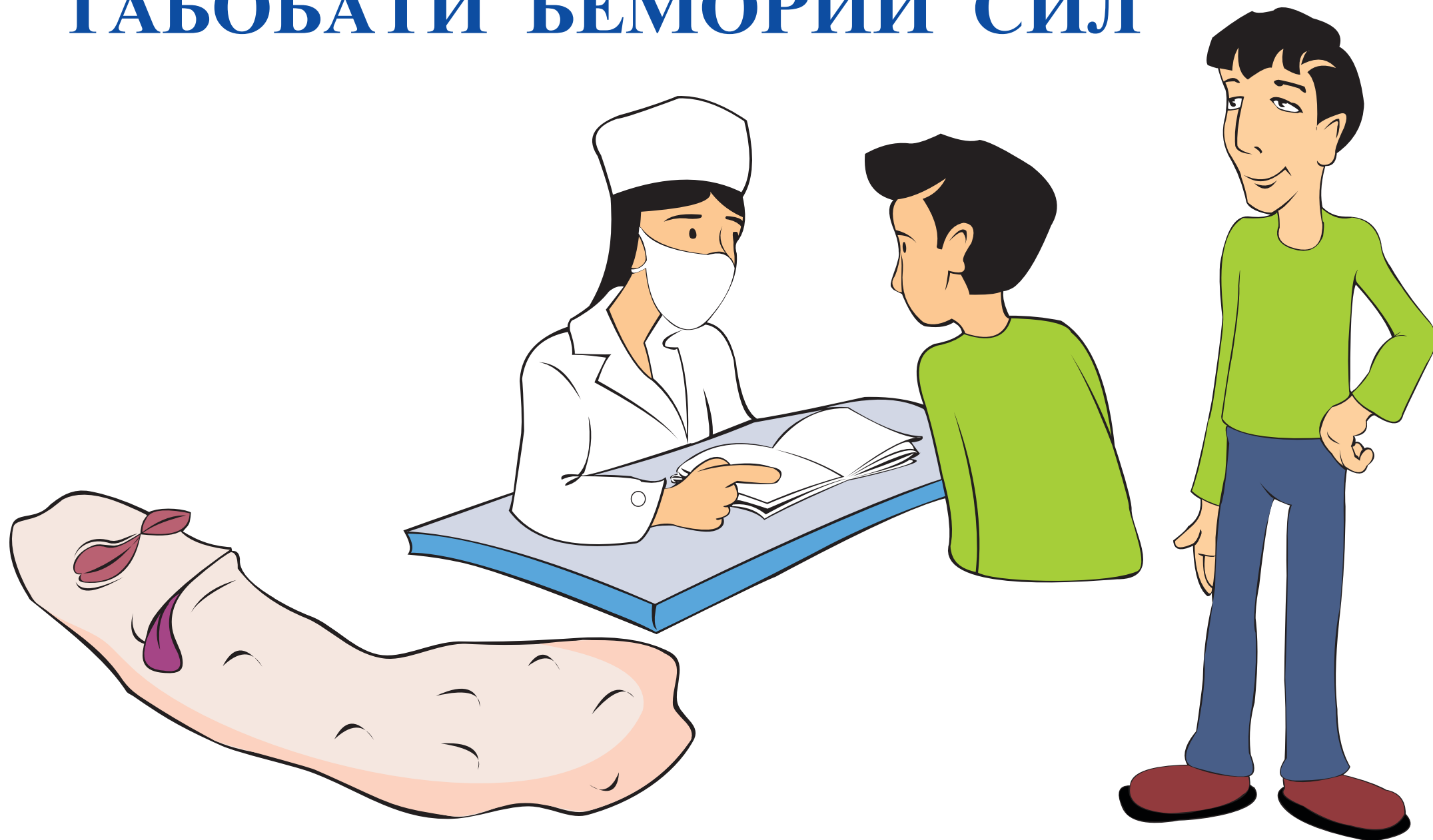
Мутаасифона, барои пешгирии **гепатити С** айни замон вакцина вучуд надорад. Бинобар ин пешгирӣ аз худдорӣ кардан аз истеъмоли маводи муҳадир, санҷиши хатмии хуни донорӣ, корҳои фаҳмондадиҳӣ дар байни ҷавонон ва наврасон ва ғайраҳо иборат аст.

Агар шумо ба вирусҳои гепатити С сироят ёфта бошед хомилдориро ба нақша гирифтаед, бо духтур маслиҳат кунед. Ҳомилдорӣ барои шумо манъ нест.

Саломатии Шумо дар дасти шумост, он аз маърифатнокию фаҳмиш ва рафтори шумо пурра вобастагӣ дорад.

**МАШҒУЛИЯТИ №5:
«ДАВРАИ ДАСТГИРИКУНАНДАИ
ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ.
МАЪЛУМОТ ҲАНГОМИ АЗ
БЕМОРХОНА ҶАВОБ
ШУДАНИ БЕМОР.
КЎМАКИ ИҶТИМОЙ»**

ДАВРАИ ДАСТГИРИКУНАНДАИ ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ

24

ДАВРАИ ДАСТГИРИКУНАНДАИ ТАБОБАТИ БЕМОРИИ СИЛ

Табобати дастгирикунанда дар муддати 4-5 моҳ, баъди ба анҷом расидани давраи табобати шиддатнок, дар муассисаи тиббии ба ҷои истиқомати бемор наздиктарин ё ин, ки дар муассисаи зиддисилӣ гузаронида мешавад.

Ҳангоми табобати кӯмакрасон микобактерияҳои сил, хусусан «микобактерияҳои хоб», ки муддати зиёд дар ҳолати ғайрифасол вучуд дошта метавонанд, пурра нобуд мешаванд.

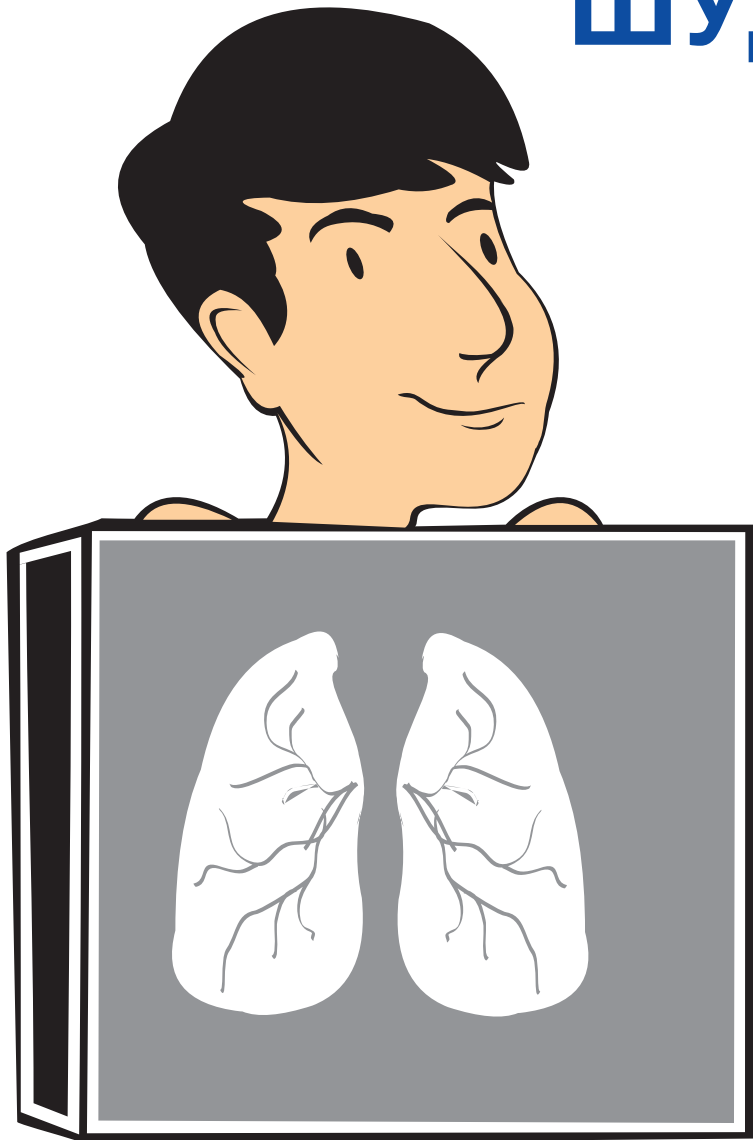
Назорати самаранокии табобат

Дар давоми мӯҳлати табобат якчанд маротиба балғамро барои таҳлил дар мӯҳлатҳои зерин супоридан зарур аст:

- 1) дар охири давраи табобати шиддатнок;
- 2) Дар моҳи панҷуми табобат;
- 3) Дар анҷоми табобат.

Дар ин мӯҳлатҳо инчунин муоинаҳои флюорографӣ ё рентгенографӣ гузаронида мешаванд. **Вале аз ҳама муҳимтараш** натиҷаи таҳлили балғам мебошад. Агар дар олудаи балғам микобактерияҳои сил ёфт шаванд, ин нишон медиҳад, ки беморӣ ҳоло мағлуб нашудааст. Агар микобактерияҳо ёфт нашаванд, маълум мешавад, ки шахс шифо ёфта истодааст, вале ӯ чун пештара бояд табобатро идома диҳад (то анҷоми мӯҳлати табобат). Дарёфт нагардидани микобактерияҳои сил дар таҳлили балғам нишондиҳандаи таъсири самараноки доруҳо мебошад.

МАЪЛУМОТ ҲАНГОМИ АЗ БЕМОРХОНА ҶАВОБ ШУДАНИ БЕМОР

25

МАЪЛУМОТ ҲАНГОМИ АЗ БЕМОРХОНА ҶАВОБ ШУДАНИ БЕМОР

Табобат дар он ҳолат бомуваффақият ҳисобида мешавад, ки мӯҳлати пурраи табобат бо доруҳои зиддисилӣ (аз 6-8 моҳ) бетанаффус ва дар зерин назорат ба анҷом расонида шавад ва хориҷкунии микобактерияҳо дар балғам комилан қатъ гардида, аҳволи бемор қаноатбахш гардад, инчунин дар аксҳои рентгенӣ дар шушҳо тағйиротҳои илтиҳобӣ бартараф гарданд. Пас аз шифоёбӣ муддати 2 сол дар зерин назорати духтур қарор дошта, бо тартиби нақшавӣ аз муоинаи назоратӣ гузаштан шарт аст.

Оё эҳтимоли такроран ба бемории сил дучор шудан вучуд дорад?

Баъди ба анҷом расонидани мӯҳлати пурраи табобат бемории сил шифо меёбад, вале дар шушҳо метавонанд, тағйиротҳо (дар шакли петрификатҳо, судабандиҳо ва чуриҳо) боқӣ монанд, ки дар онҳо микобактерияҳои «хоб» вучуд дошта метавонанд. Аз таъсири омилҳои номусоид масунияти одам паст гардида, онҳо метавонанд «бедор» шаванд ва тақрибан дар 4% одамон бемории сил такроран авҷ мегирад.

Зеро баъди аз сар гузаронидани бемории сил масунияти устувори якумра (масалан ба монанди сурхакон ва кабудсулфа) пайдо намешавад ва ҳеҷ кас кафолати инкори сирояти такрорӣ ва авҷгирии беморию дода наметавонад.

Ҳангоми пайдоиши такрории сулфа бо хориҷкунии балғам ва дигар аломатҳои бемории сил, фавран ба табиб муроҷиат карда, аз муоинаи пурра гузаштан зарур аст.

КЎМАКИ ИҶТИМОЙ

Айни замон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаҳои махсус – **бюроҳои иқтимоӣ** амал мекунанд, ки тайёранд ба шахсони гирифтори ВНМО, нашъамандон ва собиқ маҳбусон, барои ҳифзи саломатиашон ва беҳтар кардани ҳаёташон кӯмак расонанд. Кормандони бюроҳои иқтимоӣ эҳтиҷмандонро қабул карда, арзҳои онҳоро ғӯш мекунанд, маслиҳатҳо медиҳанд ва барои гирифтани кӯмаки тиббӣ, иқтимоӣ ва психологӣ мусоидат мекунанд.

Ин гуна фаъолият **кӯмаки иқтимоӣ** ном дорад.

Асоси **кӯмаки иқтимоӣ** аз он иборат аст, ки кормандони ин соҳа мушкилоти эҳтиҷмандро ҳал намекунанд, балки онҳоро оиди мустақилона бартараф намудани мушкилотҳо меомӯзонанд, яъне мутобиқшавии онҳоро дар ҷомеа мусоидат мекунанд.

Дар бюроҳои иқтимоӣ шахсоне кор мекунанд, ки тайёранд шахсони гирифтори ВНМО, нашъамандон, маҳбусони собиқ, кормандони шахвонӣ ва беморони силро ҳамон тавре, ки онҳо амал мекунанд, бе муҳокима қабул намоянд.

Онҳо кӯшиш мекунанд, ки ба мизоҷон барои гирифтани хизматрасониҳои тиббӣ, иқтимоӣ, ҳуқуқӣ ва психологӣ аз рӯи эҳтиҷашон кӯмак кунанд ва дар ягон ҳолат ба онҳо зарар нарасад.

Суроға ва телефонҳои бюроҳои иқтимоӣ:

Бюрои иқтимоии ташкилоти ҷамъиятии «Вита».

ш. Душанбе, к. Деҳотӣ 9/2 А. vita-tj@yandex.ru
+ 992 37 234 94 40 – корӣ

Бюрои иқтимоии ташкилоти ҷамъиятии "Фидокор".

Вилояти Хатлон, ш. Қурғон-теппа, кӯчаи Мирзоқодирова, х.4.
fidokorkt@irex.tj
+992 3222 2 56 4 – корӣ

Ташкилоти ҷамъиятии "Судманд".

Вилояти Хатлон, ш. Кулоб, к. Комбриг Томин, х.7. sudmand@rambler.ru
+992 3322 3 36 90 – корӣ

Бюрои иқтимоии ташкилоти ҷамъиятии «ДИНА».

Вилояти Суғд, ш. Хуҷанд, 32 мкр, хонаи 59, хӯҷраи 29. dina-dd@mail.ru
+992 3422 51214, 57189 - корӣ +992 91 9457777 - мобилӣ

Бюрои иқтимоии ташкилоти ҷамъиятии ҷумҳуриявии «Бузург».

Вилояти Суғд, ш. Панҷакент, к. И. Сомонӣ 24 бинои «Агропром».
buzurg77@mail.ru

Бюрои иқтимоии ташкилоти ҷамъиятии «АнтиСПИД».

Вилояти Суғд, ш. Хуҷанд, к. Орҷоникидзе, х. 102/11. anti-AIDS@mail.ru
+992 3422 66966 - корӣ. +992 92 7772343 - мобилӣ.

Бюрои иқтимоии назди Маркази вилоятии пешгирӣ ва мубориза

бар зидди СПИД дар ш. Чкаловск, к. Ғафуров, х. 1. hursheda@list.ru
+992 4482786-корӣ +992 92 7622078 -мобилӣ

Бюрои иқтимоии назди Маркази вилоятии пешгирӣ ва мубориза

бар зидди СПИД дар ш. Кайраккум, к. Ленин, х. 44. mutabar62@mail.ru
+992 3443 22980 -корӣ +992 92 7842524 -мобилӣ

Ташкилоти ҷамъиятии «Волонтер».

ВМКБ, ш. Хоруғ, к. Ш.Шотемур, х. 131/2, ҳ. 42. volunteer70@mail.ru
+992 3522 23574 -корӣ +992 93 5006401 -мобилӣ

Ташкилоти ҷамъиятии «Нур».

ВМКБ, ноҳияи Шуғнон, ҷамоати Поршинев, к. Миденшор
+992 35229 30214 -корӣ + 992 93 502 83 48 -мобилӣ